

Informācija presei Nr. 4

Jelgavā, 2016. gada 18. martā

Kāpēc Energoefektivitātes līgumi ir izdevīgi lielākajai daļai esošo sabiedrisko ēku?

Eiropas Savienības finansētais EnPC-INTRANS projekts rekomendē trīs piemērotus biznesa modeļus sabiedrisko ēku energoefektivitātes paaugstināšanai.

Vissvarīgākais energoefektivitātes līgumu (EEL) elements ir garantētais enerģijas ietaupījums, kas ir saistīts ar visu projekta izdevumu segšanu no gūtā ietaupījuma. Lai stiprinātu kapacitāti Eiropas EEL jomā, deviņu EnPC-INTRANS projektā iesaistīto valstu partneri ("Energoefektivitātes līgumu kapacitātes stiprināšana Eiropas pārejas stadijā esošajos tirgos") ir izpētījuši Eiropas tirgu, aptaujājuši ieinteresētās personas un publicējuši pētījuma rezultātus - "Pielāgotie energoefektivitātes līgumu biznesa modeļi valsts/pašvaldību sektorā EnPC-INTRANS partnervalstīs". Sadarbības partneri identificējuši trīs atšķirīgus EEL biznesa modeļus, kas izrādījušies veiksmīgi ēkās, ko raksturo dažādi remontdarbu un energoefektivitātes uzlabošanas nepieciešamības līmeņi. Visi modeļi balstās uz refinansēšanas izmaksu ietaupījumu, bet tajos iekļauto pasākumu un saistīto risku apjoms, izmaksas un līguma ilgumi ir ļoti atšķirīgi. Iesaistītās valstis ir Horvātija, Vācija, Grieķija, Latvija, Rumānija, Serbija, Slovākija, Slovēnija un Ukraina.

Pirmais modelis ir *EEL light* biznesa modelis, ko raksturo ietaupījumi, kas sasniegti, optimizējot sabiedriskās ēkas visu tehnisko iekārtu darbību. *EEL light* arī paredz energopārvaldības sistēmas ieviešanu, kā arī turpmāku energoefektivitātes pasākumu uzskaitīšanu. Tā kā līguma termiņš ir tikai divi līdz trīs gadi, šis modelis ir piemērots visām sabiedriskajām ēkām, kurām piemīt energotaupības potenciāls - tāpat lielākajai daļai sabiedrisko ēku. ESKO uzņemas enerģijas ietaupījuma risku, bet pašvaldība visbiežāk saņem ietaupījuma daļu.

Šis modelis ir tā pieeja, kuras īstenošanai nepieciešama tikai neliela piepūle no abiem partneriem, un tas ir īpaši piemērots maziem-vidējiem uzņēmumiem (MVU), kas ir ieinteresēti ienākt ESKO tirgū un vēlas apkopot tehniskās prasmes un pieredzi šajā tirgū. Turklāt pašvaldības gūst labumu no enerģijas pārvaldības sistēmu ieviešanas, kas ir saistīta ar enerģijas ietaupījuma garantiju un profesionālu pašvaldību ēku renovācijas koncepciju.

Pirmā pieredze ar šo modeli tika gūta Berlīnē, Pankovas rajonā, kur, ieviešot *EEL light* 15 skolās un administratīvajās ēkās, tika garantēts enerģijas ietaupījums gandrīz 10 % apmērā. ESKO pakalpojumu finansēšanai saņēma gandrīz 50 % no enerģijas ietaupījuma.

Otrais ir *EEL basic* biznesa modelis, kas ietver arī tehnisko pasākumu ieviešanu. Parasti līguma termiņš variē robežās starp 5 un 15 gadiem, un garantētais ietaupījums svārstās no 20 līdz 60 %. ESKO uzņemas visus ekonomiskos un tehniskos riskus, un tas ir atbildīgs par enerģijas taupības pasākumu plānošanu, ieviešanu un finansēšanu, kā arī par visa uzstādītā tehniskā aprīkojuma uzturēšanu. Tā kā tehniskais aprīkojums ir valsts/pašvaldības iestādes īpašums, pašvaldība neuzņemas lielu risku ESKO bankrota gadījumā.

Daudzas pilsētu administrācijas Eiropā jau izmanto *EEL basic* modeli un sadarbojas ar šajā jomā kompetentiem ESKO. Eiropas visaktīvākās teritorijas ir Austrija, Čehija, Francija,

Vācija un Apvienotā Karaliste, tāpat arī citās Eiropas valstīs veidojas jauno EEL tirgi. Slovērijas radio energotaupības projekts ir vērtējams kā ļoti interesants labās prakses projekts - ESKO ieguldīja gandrīz 2,26 miljonus eiro, lai uzstādītu jaunās paaudzes apkures sistēmu un datora vadītu kontroles sistēmu. Ietaupījuma garantija veidoja 18,170 GJ/gadā (5051 MWh/gadā) 6 gadus ilgajā līguma termiņa laikā, kas ir gandrīz 31 % no pamata enerģijas patēriņa. Tā kā ESKO pārsniedza garantēto ietaupījuma līmeni (apmēram 23000 GJ/gadā vai 6394 MWh/gadā), tas saņēma 50 % no papildu ietaupījuma. Latvijā atbilstoši šim modelim ir īstenoti pāris projektu – ielu apgaismošanas jomā, viens no tiem Tukuma pašvaldībā- ielu apgaismojuma nomaiņa, ko īstenoja ESKO, balstoties uz noslēgta EEL uz 10 gadiem starp pašvaldību un ESKO. Šī līguma ietvaros 2,8 km lielu apgaismojuma tīka rekonstruēts atbilstoši ES standartiem un apgaismojuma ierīces tika nomainītas visās ielās. Pašvaldība maksā par elektrības patēriņu A/S „Latvenergo” un vienu reizi ceturksnī nemainīgu maksājumu ESKO.

Visbeidzot, *EEL plus* biznesa modelis ietver visaptverošus renovācijas un restaurācijas pasākumus, tostarp ēku ārējo konstrukciju siltināšanu. Lielākās investīcijas pagarina projekta atmaksāšanās periodu, tāpēc līguma termiņš var būt 10-20 gadi. Turklāt *EEL plus* projektiem parasti ir nepieciešams arī līdzfinansējums subsīdiju, valsts līdzekļu vai ēkas īpašnieka ieguldījuma veidā, tomēr enerģijas ietaupījums var pārsniegt pat 70 %.

Īstenojot projektu, iespējams arī integrēt visaptverošu ēku renovāciju lielākos ēku fondos, kas nozīmē, ka viena vai vairākas ēkas tiek pilnībā atjaunotas, izmantojot šķērsfinansējumu no citās ēkās gūtā ietaupījuma.

Latvijā vis zināmākā ESKO ir SIA “RenEsco”, kas īstenojusi kompleksas renovācijas projektus 15 daudzdzīvokļu ēkām (kopējā platība ~ 41 000 m², aptverot 660 dzīvokļus) Visi projekti balstīti uz ESKO principu, kur ar visiem renovējamās ēkas dzīvokļu īpašniekiem caur to ēkas namu apsaimniekošanas uzņēmumu, noslēgts EEL. Vidēji sasniegtie apkures patēriņa ietaupījumi ir ~ 58 % (pie standarta laika apstākļiem gadā) – vidēji ietaupīti ~ 2000 MWh/gadā, 550 tonnas CO₂ / gadā.

Tomēr praksē šie trīs biznesa modeļi nemanāmi pāriet viens otrā, piemēram, siltināšanas pasākumi dažkārt ir daļa no *EEL basic* projektiem. Katra modeļa vissvarīgākās iezīmes ir norādītas 1.tabulā.

Šie trīs biznesa modeļi piedāvā plašu EEL izmantošanu, piemērojoties īpašajiem ēku apstākļiem un valstī pastāvošajam juridiskajam regulējumam, ekonomiskajiem un administratīvajiem pamatnosacījumiem. Šī iemesla dēļ projekta partneri analizēja būtiskākos šķēršļus, kā arī pastāvošos stimulus. Kā galvenie šķēršļi minēti spēkā esošie publisko iepirkumu un grāmatvedības noteikumi valsts iestādēm, izpratnes trūkums par EEL koncepciju, smagnējs lēmumu pieņemšanas process valsts pārvaldes iestādēs un pieredzes trūkums bāzes scenārija patēriņa aprēķināšanā. Savukārt politiskā apņemšanās veicināt energoefektivitāti, ar energoefektivitāti saistītie speciālie likumi un esošie sabiedrisko ēku standarti ir ļoti noderīgi stimuli EEL projektu īstenošanai.

Projekta partneri izmantos apkopotās zināšanas turpmākām kvalifikācijas uzlabošanas aktivitātēm. Pētījumu, kā arī papildu informāciju par projektu iespējams lejupielādēt vietnē www.enpc-intrans.eu

EnPC-INTRANS saņem finansējumu no *Horizon 2020* Eiropas Savienības Izpētes un Inovāciju programmas Grantu līguma Nr. 649639 ietvaros.

1.tabula: EEL biznesa modeļu galvenās iezīmes

Biznesa modeļi (raksturīgās iezīmes)	<i>EEL light</i>	<i>EEL basic</i>	<i>EEL plus</i>
Ēkas stāvoklis un plānotās investīcijas	Visas sabiedriskās ēkas ar energotaupības potenciālu	Ēkā uzstādītās un izmantotās energosistēmas ir novecojušas un neefektīvas	Ēka vairs nekalpo savam mērķim. Ēka un tajā uzstādītās energosistēmas ir novecojušas un/vai nefunkcionējošas
Tehniskie uzlabojumi (investīcijas), kas iekļauti projekta darbības jomā	Tikai nelielas investīcijas, piemēram, skaitītāju un kontroles iekārtu uzstādīšana	Tehnisko iekārtu atjaunošana, nomaiņa vai uzstādīšana	Ēkas būvkonstrukciju kompleksā renovācija, ieskaitot tehnisko aprīkojumu, ēkas ārējās konstrukcijas un iekārtas
	Bieži ietverot atjaunojamās enerģijas izmantošanu, siltumsūkņu vai kombinētās siltumenerģijas un elektroenerģijas koģenerācijas staciju uzstādīšanu		
Uzstādīto iekārtu īpašumtiesības	Visas uzstādītās iekārtas ir ēkas īpašnieka īpašums	Īpašumtiesības uz visām iekārtām un aprīkojumu, kas uzstādīts ēkā, parasti tiek nodotas ēkas īpašniekam	
Garantētais enerģijas ietaupījums, salīdzinot ar bāzes scenāriju	Parasti 10-20 %	Parasti 20-60 %	Ideāli > 70 %
Finansēšana	ESKO uzņemas tikai personāla izmaksas	ESKO pašu kapitāls, aizdevumi, subsīdijas, finanšu ieguldījumi no ēkas īpašnieka	
Tirgū pieņemtie līgumu termiņi	2-3 gadi	5-15 gadi	10-20 gadi

----- - Informācija -----

Ko nozīmē jēdziens *Energoefektivitātes līgumi* (EEL)?

Energoefektivitātes līgumi ir efektīvs instruments sabiedrisko ēku renovācijai, neskatoties uz nelielajiem pašvaldību budžetiem. ESKO finansē renovācijas pasākumus un garantē ilgtermiņa enerģijas ietaupījumu. Visas izmaksas tiek refinansētas no enerģijas ietaupījuma noteiktā laika periodā. Valsts/pašvaldību iestādes EEL ietvaros saņem efektīvas tehniskās iekārtas un gūst labumu no regulārā ESKO atbalsta. Visus finanšu riskus uzņemas ESKO: investīciju risku, tehnisko iekārtu ekspluatācijas risku un enerģijas ietaupījuma risku. Pieredze liecina, ka enerģijas taupības mērķi bieži tiek sasniegti pilnā apmērā vai pat tiek pārsniegti.

----- - Informācija -----

Kontaktinformācija Latvijā:

Biedrība „Zemgales reģionālā enerģētikas aģentūra” (ZREA)

P.Brieža iela 26, Jelgava, LV-3007

Tālr. 371 63080205

www.zrea.lv

twitter: @ZREA_Energy

e-pasts: zrea@zrea.lv